

**Traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind: De
mediërende rol van opvoedstress**

Ana Nicol Micic, 597822

Masterscriptie

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus School of Social and Behavioural Sciences

Master Pedagogische en Onderwijswetenschappen

Afstudeerrichting Orthopedagogiek

Eerste beoordelaar:

Prof. dr. Majone Steketee

Tweede beoordelaar:

Prof. dr. PCM. Maartje Luijk

Goes, 5 juli 2025

Samenvatting

In deze studie is onderzoek gedaan naar de mediërende rol van opvoedstress in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind. Er werd gebruik gemaakt van een klinische steekproef van ouders die waren aangemeld bij Veilig Thuis vanwege (vermoedens van) kindermishandeling of partnergeweld ($N = 177$). Met behulp van zelfrapportage vragenlijsten werden gegevens verzameld over traumatische jeugdervaringen van ouders (ACE-vragenlijst), opvoedstress (NOSI-K), en de gehechtheid van het kind (Security Scale). Alle vragenlijsten zijn ingevuld door de ouder. De gegevens zijn geanalyseerd via een mediatieanalyse door middel van bootstrapping in PROCESS-macro van Hayes in het IBM SPSS Statistics 29 programma. De resultaten toonden geen significante relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en opvoedstress, noch tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind. Wel werd er een significante negatieve relatie gevonden tussen opvoedstress van ouders en de gehechtheid van het kind. De mediatieanalyse toonde aan dat opvoedstress geen verklarende rol speelt in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind. Deze bevindingen benadrukken dat hoewel opvoedstress invloed heeft op de gehechtheid van het kind, het niet de verklarende factor is tussen traumatische jeugdervaringen en gehechtheid. Mogelijk loopt deze relatie via andere mechanismen, zoals de gevolgen die het meemaken van traumatische jeugdervaringen met zich meebrengt. Voor toekomstig onderzoek wordt aanbevolen om onderscheid te maken tussen veel en weinig traumatische jeugdervaringen en om verschillen in gender en mogelijke alternatieve mediators te onderzoeken.

Trefwoorden: traumatische jeugdervaringen, opvoedstress, gehechtheid, ouders, mediatie

Abstract

This study examined the mediating role of parenting stress in the relationship between parents' adverse childhood experiences (ACEs) and the attachment of their child. A clinical sample of parents ($N = 177$) was used, all were referred to Veilig Thuis due to (suspected) child maltreatment or partner violence. Self-report questionnaires were used to collect data on ACEs (ACE-Questionnaire), parenting stress (NOSI-K), and child attachment (Security Scale). All questionnaires were completed by the parents. The data were analyzed using mediation analysis with bootstrapping via PROCESS-macro by Hayes in the IBM SPSS Statistics 29 program. The results showed no significant relationship between parents' ACEs and parenting stress, nor between ACEs and child attachment. However, a significant negative

relationship was found between parenting stress and child attachment. The mediation analysis indicated that parenting stress does not mediate the relationship between parents' ACEs and child attachment. These findings suggest that although parenting stress affects the attachment of the child, it does not explain the link between ACEs and child attachment. It is possible that this relationship operates through other mechanisms, such as the consequences of ACEs. It is recommended that future research differentiates between high and low levels of adverse childhood experiences, and to examine gender differences and alternative mediators.

Keywords: adverse childhood experiences, parenting stress, attachment, parents, mediation

Inleiding

Volgens het rapport *Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag* (2024) hebben naar schatting 1,3 miljoen mensen van 16 jaar of ouder in het afgelopen jaar te maken gehad met een vorm van huiselijk geweld (Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum & Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024). Van deze groep gaf 41 procent aan in hun eigen kindertijd slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Daarnaast blijkt dat jaarlijks ongeveer 199.000 kinderen slachtoffer zijn van kindermishandeling (Rijksoverheid, z.d.). Deze cijfers laten zien dat huiselijk geweld en kindermishandeling in veel gezinnen voorkomt en dat een groot deel van deze ouders zelf is opgegroeid in een onveilige thuissituatie. Dit vormt een belangrijk uitgangspunt voor de huidige studie, die zich richt op ouders bij wie sprake is van (vermoedens van) het plegen van kindermishandeling.

In de wetenschappelijke literatuur is er steeds meer aandacht voor traumatische jeugdervaringen, zoals het meemaken van huiselijk geweld. Deze zogenoemde *Adverse Childhood Experiences* (ACEs) en hun mogelijke langetermijneffecten op het volwassen leven worden dan ook steeds vaker onderzocht (Chang et al., 2019; Kelly-Irving et al., 2013; Kessler et al., 2010). Verschillende studies wijzen op een dosis-responsrelatie tussen het aantal traumatische jeugdervaringen en negatieve gezondheidssuitkomsten op latere leeftijd (Chang et al., 2019; Felitti et al., 1998; Kelly-Irving et al., 2013; Kessler et al., 2010). Met andere woorden: hoe meer traumatische jeugdervaringen iemand heeft meegemaakt, hoe groter het risico op negatieve gezondheidssuitkomsten op volwassen leeftijd. Uit onderzoek blijkt dat hoe meer traumatische jeugdervaringen iemand meemaakt, hoe groter de kans op vroegtijdig overlijden, evenals een verhoogde kans op alcoholisme, chronische ziekten en posttraumatische stressstoornis (PTSS) op volwassen leeftijd (Chang et al., 2019; Kelly-Irving et al., 2013). Naast deze gezondheidsrisico's kunnen traumatische jeugdervaringen ook invloed hebben op het latere ouderschap (Lange et al., 2018; Savage et al., 2019; Steele et al., 2016). Zo kunnen traumatische jeugdervaringen bijvoorbeeld bijdragen aan verhoogde opvoedstress bij ouders. Lange et al. (2018) toonden aan dat ouders met meer traumatische jeugdervaringen ook hogere niveaus van opvoedstress rapporteerden, wat wijst op een dosis-responsrelatie. Naast de verhoogde opvoedstress die een ouder met traumatische jeugdervaringen kan meemaken, is in verschillende studies ook een mogelijke relatie met de gehechtheid van hun kind gevonden (Galbally et al., 2022; Kwako et al., 2010; Pasalich et al., 2016; Sirparanta et al., 2024). In deze studie ligt de focus op gezinnen waarin al sprake is van

kindermishandeling. Het doel is te onderzoeken in hoeverre er een relatie bestaat tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind, en of opvoedstress hierin een verklarende rol speelt. Juist in deze gezinnen is het van belang om intergenerationele risico's beter te begrijpen, omdat er een verhoogde kans is op herhaling van problematisch opvoedgedrag in de volgende generatie (Narayan et al., 2021; Zhang et al., 2022). Inzicht in deze relaties kan bijdragen aan gerichtere ondersteuning van ouders die zelf zijn opgegroeid in risicovolle gezinssituaties en nu mogelijk te maken hebben met opvoedstress.

Traumatische jeugdervaringen en gehechtheid

Een belangrijk aspect waarop traumatische jeugdervaringen van ouders invloed lijken te hebben is de gehechtheid van hun kind (Galbally et al., 2022; Kwako et al., 2010; Pasalich et al., 2016; Sirparanta et al., 2024). Volgens de hechtingstheorie van Bowlby (1969) vormt zich in de vroege levensjaren een emotionele band tussen het kind en hun primaire verzorger. Deze band ontstaat op basis van hoe beschikbaar, sensitief en responsief de verzorger op de signalen van het kind reageert (Ainsworth et al., 1978; Bowlby, 1969, 1988). De kwaliteit van deze vroege interacties vormt de basis voor een zogeheten intern werkmodel van relaties, dat richtinggevend is voor hoe kinderen zich sociaal en emotioneel ontwikkelen, en hoe zij in latere levensfasen relaties aangaan (Bowlby, 1988). Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen veilige hechting, verschillende vormen van onveilige hechting en gedesorganiseerde hechting (Ainsworth et al., 1978; Main & Solomon, 1990). Onder onveilige hechting worden angstig-ambivalente en angstig-vermijdende hechting verstaan. Een veilige hechting, waarbij ouders consequent en sensitief reageren op de behoeften van hun kind, draagt bij aan een gezonde emotionele en sociale ontwikkeling. Wanneer kinderen daarentegen geen betrouwbare en veilige band ervaren, kan dit leiden tot onveilige of gedesorganiseerde hechtingsstijlen (Ainsworth et al., 1978; Main & Solomon, 1990). Dergelijke hechtingsstijlen worden in verband gebracht met een verhoogde kans op problemen op sociaal-emotioneel, cognitief en mentaal gebied van het kind (Ranson & Urichuk, 2008).

Niet alleen de huidige ouder-kindrelatie beïnvloedt hechting, ook de opvoedgeschiedenis van de ouders speelt een belangrijke rol (Galbally et al., 2022; Kwako et al., 2010; Pasalich et al., 2016; Sirparanta et al., 2024). In dit kader wordt vaak gekeken naar ACEs, dit zijn ingrijpende, potentieel traumatische gebeurtenissen, die plaatsvinden vóór de leeftijd van 18 jaar, zoals kindermishandeling, verwaarlozing of opgroeien in een

disfunctioneel gezin (Felitti et al., 1998). Hoewel de term Adverse Childhood Experiences (ACEs) letterlijk vertaald kan worden naar “ingrijpende jeugdervaringen”, wordt in Nederland veelal de term “traumatische jeugdervaringen” gebruikt. In deze studie wordt daarom deze term gekozen, waarbij specifiek wordt gekeken naar ACEs als meetbare vorm van traumatische jeugdervaringen. Onderzoek toont aan dat ouders met traumatische jeugdervaringen vaker moeite hebben met het opbouwen van een veilige hechtingsrelatie met hun kind (Savage et al., 2019). Ouders die zelf traumatische jeugdervaringen hebben meegemaakt kunnen door deze ervaringen extra waakzaam zijn en sterk gericht op hun eigen gevoel van veiligheid en welzijn. Dit kan ertoe leiden dat zij moeite hebben om de signalen en behoeften van hun kind goed in te schatten en hier accuraat op te reageren. Daardoor vertonen zij minder voorspelbaar en minder afgestemd opvoedgedrag, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de gehechtheid van het kind. De studie van Bailey et al. (2017) toont aan dat traumatische jeugdervaringen van moeders mogelijk de overdracht van veilige hechting verstoren. Aangetoond wordt dat moeders die zelf traumatische jeugdervaringen hebben meegemaakt, in dit geval kindermishandeling, vaker moeite hebben om een veilige hechtingsrelatie met hun kind op te bouwen dan moeders zonder dergelijke ervaringen. Deze moeders kunnen psychische problemen overhouden aan deze ervaringen, wat een negatieve invloed kan hebben op hun ouderschap, en daarmee ook de gehechtheid van het kind. Vooral traumatische jeugdervaringen van ouders, zoals emotionele verwaarlozing, mishandeling en huiselijk geweld worden geassocieerd met een verhoogd risico op het ontwikkelen van een onveilige gehechtheid bij kinderen (Savage et al., 2019).

Samenvattend kan worden gesteld dat traumatische jeugdervaringen van ouders een mogelijke risicofactor vormen voor verstoringen in de gehechtheid van hun kind. De huidige studie sluit hierop aan door te onderzoeken of opvoedstress mogelijk een verklarende factor is binnen dit verband.

Traumatische jeugdervaringen en opvoedstress

Naast hechting wordt in de literatuur ook opvoedstress in verband gebracht met traumatische jeugdervaringen van ouders (Lange et al., 2018; Moe et al., 2018; Steele et al., 2016). Onder opvoedstress wordt stress verstaan die specifiek voortkomt uit het ouderschap (Louie et al., 2017). Het verwijst naar twijfels en zorgen over het ouderschap. Denk hierbij aan uitdagingen in het herkennen en begrijpen van signalen van het kind, of moeite met het uiten van warmte en betrokkenheid (Tasel-Gunal & Arikan, 2024). Uit de studie van Lange et al. (2018) blijkt dat moeders die meer traumatische jeugdervaringen rapporteerden, ook meer

opvoedstress ervaren. Hierbij werd geen onderscheid gemaakt in leeftijd van het kind, behalve dat alle kinderen onder de 18 jaar waren. Er werd een duidelijke dosis-responsrelatie gevonden: hoe meer traumatische jeugdervaringen een moeder had meegemaakt, hoe hoger haar scores op totale opvoedstress. Deze relatie is mogelijk deels te verklaren door verstoringen in het stress-responsstelsel, veroorzaakt door herhaalde traumatische ervaringen in de jeugd. Daardoor kan het systeem overgevoelig worden of juist onregelmatig raken (Shonkoff et al., 2012). Om die reden zijn ouders met een geschiedenis van traumatische jeugdervaringen vaak minder veerkrachtig in stressvolle opvoedsituaties, zoals bij conflicten met hun kind of bij druk vanuit de omgeving (Lange et al., 2018; Shonkoff et al., 2012).

Daarnaast beïnvloedt opvoedstress niet alleen de ouder-kindrelatie, maar hangt het mogelijk ook samen met een verhoogd risico op kindermishandeling, minder stimulerende ouder-kind interacties en een grotere kans op latere gedragsproblemen bij kinderen, zoals internaliserende of externaliserende problemen (Steele et al., 2016). Ouders die zelf belast zijn met traumatische jeugdervaringen kunnen daardoor moeite hebben met het bieden van een voorspelbare, warme en ondersteunende opvoedomgeving. Dit kan op zijn beurt negatieve gevolgen hebben voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Deze bevindingen roepen de vraag op in hoeverre opvoedstress ook samenhangt met de gehechtheid van het kind.

Kortom laten deze bevindingen zien dat ouders met traumatische jeugdervaringen mogelijk meer gevoelig zijn voor het ervaren van opvoedstress, wat hen kan belemmeren in de opvoeding. Dit benadrukt het belang van vroege signalering van opvoedstress, zodat passende ondersteuning ingezet kan worden.

Opvoedstress en gehechtheid

Opvoedstress speelt een belangrijke rol in de kwaliteit van de ouder-kindrelatie en beïnvloedt daarmee mogelijk indirect de gehechtheid van het kind. Wanneer ouders hoge niveaus van stress ervaren in hun opvoedrol, kan dit hun vermogen aantasten om consequent sensitief en responsief te reageren op de signalen van hun kind (Pereira et al., 2012; Reisz et al., 2023; Tasel-Gunal & Arikan, 2024). De mate waarin een kind zich veilig voelt, wordt mede bepaald door het stressniveau van de ouder (Louie et al., 2017). Opvoedstress lijkt samen te hangen met een verhoogde kans op het ontstaan van een onveilige gehechtheid van het kind (Tasel-Gunal & Arikan, 2024). Volgens de hechtingstheorie van Bowlby (1969) ontstaat veilige hechting wanneer een kind zich gesteund voelt door een beschikbare en

responsieve ouderfiguur. Opvoedstress kan dit hechtingsproces verstoren, doordat ouders minder emotioneel beschikbaar zijn, moeite hebben met het bieden van consistente zorg en het adequaat reageren op de behoeften van hun kind (Masten & Coatsworth, 1998). Inzicht in deze relatie tussen opvoedstress en hechting is cruciaal om beter te begrijpen welke mechanismen bijdragen aan de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Deze inzichten kunnen bijdragen aan gerichte ondersteuning van ouders die te maken hebben met opvoedstress. Gezien de mogelijke relatie tussen opvoedstress en zowel ouderlijk gedrag als gehechtheid, is het van belang om te onderzoeken of opvoedstress een verklarende rol speelt in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind. In de volgende paragraaf wordt hier dieper op ingegaan.

De mediërende rol van opvoedstress

Eerdere studies tonen aan dat traumatische jeugdervaringen langdurige effecten kunnen hebben op het ouderschap (Lange et al., 2018; Savage et al., 2019; Steele et al., 2016). Zo rapporteren ouders met traumatische jeugdervaringen vaker opvoedproblemen. Daarbij gaat het onder andere om verhoogde stress, verminderde sensitiviteit en moeilijkheden in de ouder-kindinteractie (Lange et al., 2018; Steele et al., 2016). Daarnaast zijn traumatische jeugdervaringen afzonderlijk in verband gebracht met zowel verhoogde opvoedstress als verstoringen in de hechtingsrelatie tussen ouder en kind. Hoewel deze afzonderlijke verbanden inmiddels redelijk goed zijn onderzocht, is er nog weinig bekend over hoe deze variabelen met elkaar samenhangen. Specifiek is onduidelijk in hoeverre opvoedstress een verklarende rol speelt in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind. Een mediërend effect zou betekenen dat opvoedstress (deels) het mechanisme vormt waardoor traumatische jeugdervaringen invloed uitoefenen op de gehechtheid van het kind. Bestaand onderzoek richt zich bovendien vaak uitsluitend op moeders, terwijl ook vaders een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van gehechtheid van kinderen. Daarom wordt in deze studie naar ouders gekeken, zowel moeders als vaders zijn betrokken. In de huidige studie rapporteren beide ouders over hun eigen traumatische jeugdervaringen (gemeten via ACEs), hun ervaren opvoedstress en de waargenomen gehechtheid van hun kind. Voor zover bekend is dit de eerste studie die in een Nederlandse klinische context wordt uitgevoerd bij gezinnen waarbij al sprake is van kindermishandeling. Juist deze doelgroep is van groot belang voor preventie, omdat bij hen het risico op herhaling van problematisch opvoedgedrag verhoogd is (Narayan et al., 2021; Zhang et al., 2022). Als blijkt dat opvoedstress daadwerkelijk een verklarende rol speelt, kan dit helpen om hulp beter

aan te laten sluiten op de behoeftes van de ouder. De hulpverlening kan dan gericht worden op het verlagen van opvoedstress bij ouders die traumatische jeugdervaringen hebben meegemaakt. Dit kan bijvoorbeeld door het versterken van de emotieregulatie of opvoedondersteuning te bieden in moeilijke opvoedsituaties. Uiteindelijk kan dit bijdragen aan sterkere ouder-kindrelaties en een betere sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen.

Onderzoeksvraag en deelvragen

In deze studie wordt onderzocht in hoeverre opvoedstress een verklarende rol speelt in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind. Om deze vraag te beantwoorden worden de volgende deelvragen opgesteld:

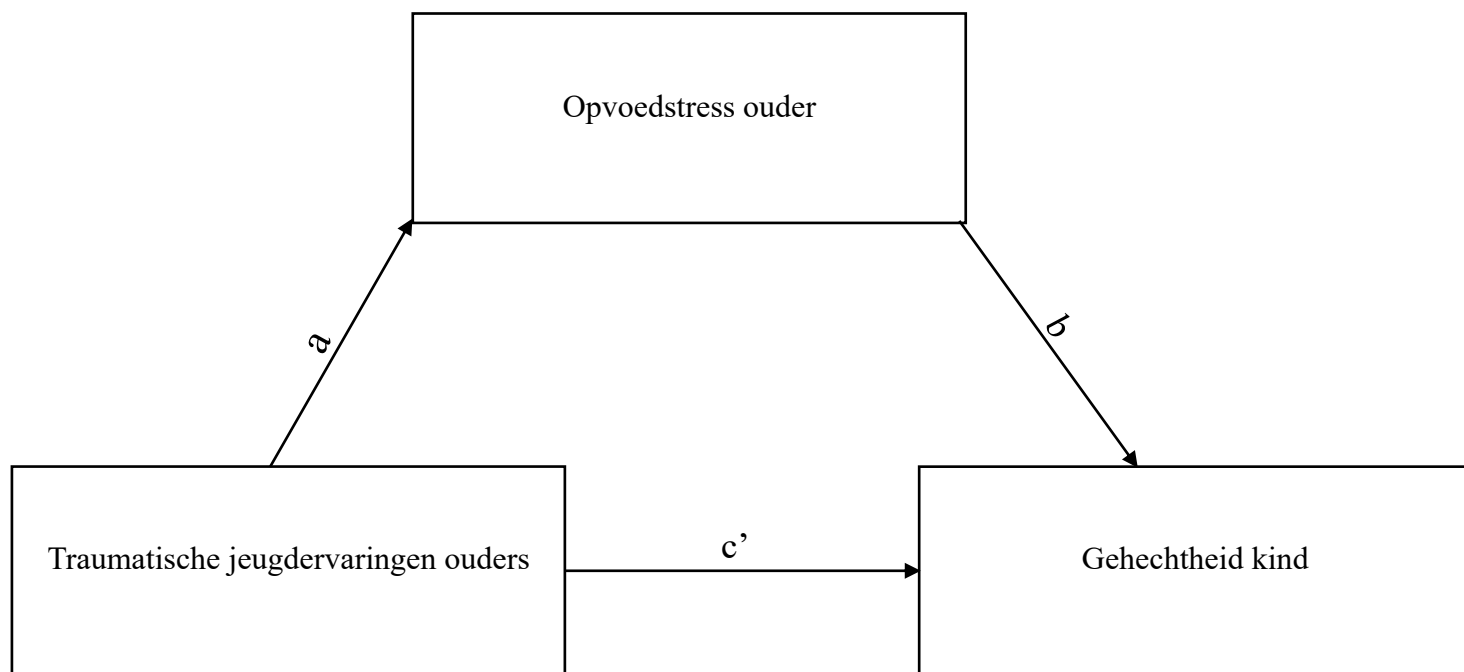
1. Hoe hangen traumatische jeugdervaringen van ouders samen met de gehechtheid van hun kind?
2. Hoe hangen traumatische jeugdervaringen van ouders samen met hun opvoedstress?
3. Hoe hangt opvoedstress van ouders samen met de gehechtheid van hun kind?
4. In hoeverre wordt de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind verklaard door opvoedstress?

Hypothesen

1. Ouders die meer traumatische jeugdervaringen meemaken hebben kinderen met een minder veilige gehechtheid.
2. Ouders met meer traumatische jeugdervaringen ervaren hogere niveaus van opvoedstress.
3. Ouders die meer opvoedstress ervaren hebben kinderen met een minder veilige gehechtheid.
4. De relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en gehechtheid van het kind wordt gedeeltelijk of volledig gemedieerd door opvoedstress.

Figuur 1

Conceptueel Mediatie model met Opvoedstress als Mediator in de Relatie Tussen Traumatische Jeugdervaringen van Ouders en de Gehechtheid van hun Kind

Methode**Design en procedure**

In deze studie is gebruik gemaakt van kwantitatieve, cross-sectionele data afkomstig uit het onderzoeksprogramma 'Effectief beschermen van kinderen en gezinnen', uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut. Dit programma heeft een onderzoeksdesign met twee meetmomenten, waarvan in de huidige studie gebruik is gemaakt van de eerste meting (T0). Voor de werving van deelnemers werkte het Verwey-Jonker Instituut samen met de Veilig Thuis organisaties in 13 regio's. Gezinnen die bij Veilig Thuis waren gemeld vanwege vermoedens van partnergeweld of kindermishandeling zijn benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. De meting vond plaats kort nadat de Veilig Thuis melding was gedaan. Deelnemers vullen digitaal of op papier vragenlijsten in, onder begeleiding van een stagiaire. De inclusiecriteria voor dit onderzoek zijn dat er sprake moest zijn van een melding bij Veilig Thuis in 2021 en dat betrokkenen op de hoogte waren van deze melding. Ook moeten deelnemers de Nederlandse taal op ten minste basisschoolniveau beheersen. Bij de T0-meting benaderden stagiaires van Veilig Thuis potentiële deelnemers op basis van een lijst met geschikte huishoudens. Zij informeerden deze mensen telefonisch over het onderzoek en

vroegen toestemming voor deelname en het delen van contactgegevens met het Verwey-Jonker Instituut. Deelnemers vulden met hulp van een stagiaire de vragenlijst online of fysiek in. De ouders kregen €20 als vergoeding voor deelname. Stagiaires kregen vooraf een tweedelige training over het onderzoek, het dataverzamelingsproces en belvaardigheden. Tijdens de dataverzameling kregen ze ondersteuning via wekelijkse en maandelijkse bijeenkomsten en konden ze altijd een coördinator bereiken voor vragen of ondersteuning. Voor de veiligheid van studenten was er bij huisbezoeken een buddysysteem, extra begeleiding in risicovolle situaties en een noodtelefoon. Bij online afspraken werd grensoverschrijdend gedrag gemeld bij het coördinatieteam. Stagiaires ondertekenden vooraf een geheimhoudingsverklaring, privacyprotocol en leverden een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan. De privacy van respondenten werd gewaarborgd doordat contactgegevens alleen met mondelinge toestemming werden overgedragen via een beveiligd, versleuteld systeem. Gegevens werden bewaard, met een back-up in een beveiligde map op SharePoint. Het onderzoek is ethisch goedgekeurd door de ethische toestemmingscommissie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VCWE-2021-059).

Participanten

Aan dit onderzoek hebben in totaal 177 ouders deelgenomen ($N = 177$), waarvan 131 moeders (74,0%) en 46 vaders (26,0%). In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van vragenlijsten ingevuld door de ouders, de vragenlijsten hebben betrekking op de ouders zelf en hun relatie met hun kinderen. Ouders konden voor maximaal twee kinderen tussen de 3 en 17 jaar oud vragenlijsten invullen. De leeftijd van de ouders varieerde van 25 tot 55 jaar en ouder. De grootste groep bevond zich in de leeftijdscategorie 35-44 jaar (52,5%). Wat betreft opleidingsniveau had 42,9% van de ouders een opleiding op havo-, vwo- of mbo-niveau afgerond. Daarnaast had 21,4% van de ouders lager onderwijs (lager onderwijs of lbo/mavo) en 28,8% hoger onderwijs (hbo of wo) gevolgd. Met betrekking tot migratieachtergrond had 17,0% van de ouders een vader die buiten Nederland geboren was en 17,6% een moeder die buiten Nederland geboren was. De meest voorkomende geboortelanden, naast Nederland, waren de Nederlandse Antillen, Marokko, Turkije, Suriname, Indonesië en België.

Meetinstrumenten

De meetinstrumenten betreffen vragenlijsten die door de ouders worden ingevuld. De vragenlijsten hebben een ordinaal meetniveau.

Traumatische jeugdervaringen. Deze werden gemeten met behulp van de *Adverse Childhood Experiences (ACE) vragenlijst*. De vragenlijst bestaat uit 10 ja/nee-vragen over ingrijpende ervaringen voor het 18^e levensjaar, zoals misbruik of gezinsproblemen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen vaak en incidenteel. Als iets slechts af en toe voorkwam of niet van toepassing is, wordt geantwoord met ‘nee’. De huidige studie gebruikte de totaalscore op de ACE-vragenlijst. Hoe hoger de score, hoe meer traumatische jeugdervaringen die ouder heeft meegemaakt. De betrouwbaarheid is voldoende, met een Cronbach’s alpha van .77. Een voorbeeldvraag is: “Heeft een ouder of andere volwassene in het huishouden... vaak tegen je gevloekt, je voor schut gezet, je gekleineerd of je vernedert? of vaak zo gehandeld dat je bang was dat je lichamelijk gewond zou raken?”.

Opvoedstress van de ouders. Werd gemeten met behulp van de *NOSI-K* (Nijmeegse Ouderlijke Stress Index- verkorte versie). De schaal bestaat uit 25 items waarop ouders aangeven in hoeverre ze het eens zijn, met behulp van een 6-punts Likertschaal (1 = helemaal oneens tot 6 = helemaal mee eens). In de huidige studie werd gebruik gemaakt van de somscore van opvoedstress. Hoe hoger de score, hoe meer opvoedstress de ouder ervaart. Dit geeft inzicht in de mate waarin ouders zich belast voelen door hun opvoedtaak. De betrouwbaarheid is hoog, met een Cronbach’s alpha van .95. Een voorbeeldvraag is: “Het valt niet altijd mee mijn kind te accepteren, zoals hij/zij is”.

Gehechtheid van het kind. Gemeten met de *Security Scale*: meet de mate waarin kinderen de gehechtheidsfiguur als responsief en beschikbaar ervaren, de mate waarin het kind neigt om steun te zoeken bij de ouder ten tijde van stress, en de mate waarin het kind de communicatie met de ouder prettig vindt en waardeert. Ouders vullen de vragenlijst in over kinderen tussen de 3-18 jaar. De vragenlijst bestaat uit 15 items die beantwoord worden op een 5-punts Likertschaal (1 = helemaal oneens tot 5 = helemaal mee eens). In de huidige studie wordt gebruik gemaakt van een gemiddelde score op gehechtheid die berekend wordt op basis van de 15 items uit de Security Scale. De gemiddelde score kan tussen de 1 en 5 liggen, waarbij een hogere score wijst op een veiligere gehechtheid zoals waargenomen door de ouder. De betrouwbaarheid is voldoende, met een Cronbach’s alpha van .70. Een voorbeeldvraag is: “Mijn kind vindt het gemakkelijk om mij te vertrouwen”.

Analyseplan

In dit analyseplan wordt uiteengezet welke statistische technieken zijn gebruikt om de onderzoeksvraag en bijbehorende hypothesen te toetsen. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er een mediatieanalyse uitgevoerd door middel van bootstrapping in PROCESS-macro van Hayes (versie 4.2) in IBM SPSS Statistics (versie 29). Bootstrapping werd gebruikt om de betrouwbaarheid van het mediërende effect te beoordelen. Hierbij werd een betrouwbaarheidsinterval berekend waarbinnen we de waarde van het indirecte effect kunnen verwachten. Deze methode verkleint de kans op een Type-I-fout.

Toetsing van assumpties

Voordat de mediatieanalyse kon worden uitgevoerd moesten een aantal statistische assumpties worden getoetst en werd er gecontroleerd op outliers. Ten eerste moest er sprake zijn van lineariteit. Er moeten lineaire relaties zijn tussen traumatische jeugdervaringen van ouders met zowel de gehechtheid van het kind als opvoedstress, en tussen opvoedstress en de gehechtheid van het kind. Dit werd visueel gecontroleerd aan de hand van scatterplots. Als de punten zich ongeveer langs een rechte lijn verspreiden zonder kromming is er sprake van lineariteit tussen de variabelen. Ten tweede moesten de residuen normaal verdeeld zijn, dit werd gecontroleerd door het histogram en een normal P-P plot van gestandaardiseerde residuen te bekijken. Als het histogram een klokvormige verdeling heeft en als de residuen in de P-P plot langs de diagonale lijn liggen is dit een indicatie van normaal verdeelde resultaten. Ten derde werd ook de aanname van homoscedasticiteit van residuen getoetst. Dit houdt in dat de spreiding van de residuen ongeveer gelijk blijft over de hele range van voorspelde waarden. Deze aanname werd getoetst door scatterplots te maken van de residuen van de correlatieanalyses, met op de x-as de voorspelde waarden en op de y-as de gestandaardiseerde residuen. Als er een wolk van gelijkmatig verspreide punten rond de nul uitkomt is er sprake van homoscedasticiteit. Ten slotte is het belangrijk dat er geen sprake is van multicollineariteit tussen predictoren. Multicollineariteit werd getoetst via Tolerance en VIF-waarden. VIF-waarden boven de 5 en Tolerance onder de 0.10 wijzen op mogelijke multicollineariteit, wat de interpretatie van individuele predictoren bemoeilijkt.

Outliers werden gedetecteerd door controle van z-scores en Cook's Distance. Waarbij z-scores boven 3,29 en Cook's Distance-waarden groter dan 1 wijzen op mogelijke outliers.

Voor alle analyses werd een significantieniveau van $\alpha = 0.05$ aangehouden. Effecten met $p < .05$ worden als statistisch significant beschouwd.

Resultaten

In deze sectie worden eerst de statistische assumpties voor de analyses getoetst. Vervolgens worden de beschrijvende statistieken en correlaties tussen de hoofdvariabelen weergegeven. Tot slot wordt het mediatiemodel geanalyseerd met behulp van een bootstrapping procedure in PROCESS-macro. Daarnaast is onderzocht of demografische kenmerken, zoals het geslacht en opleidingsniveau van ouders, als mogelijke covariaten meegenomen moeten worden in de analyses.

Assumpties

Voorafgaand aan de hoofdanalyses zijn de belangrijkste assumpties voor de regressie- en mediatieanalyse getoetst, namelijk lineariteit, normaal verdeelde residuen, homoscedasticiteit, multicollineariteit en de aanwezigheid van outliers (zie Bijlage A: Assumptiecontroles)

De assumptie van **lineariteit** werd visueel beoordeeld met behulp van scatterplots tussen de variabelen traumatische jeugdervaringen (ACEs) (X), opvoedstress (M) en gehechtheid (Y). Er werd geen duidelijke lineaire relatie gevonden tussen ACEs en gehechtheid, noch tussen ACEs en opvoedstress. Tussen opvoedstress en gehechtheid leek wel een negatieve lineaire trend zichtbaar. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat de aanname van lineariteit mogelijk geschonden is. Om deze reden is ervoor gekozen om gebruik te maken van bootstrapping in de mediatieanalyse, aangezien deze methode robuust is bij schending van deze assumptie.

De assumptie van **normaal verdeelde residuen** werd gecontroleerd aan de hand van een histogram en een normal P-P plot van de gestandaardiseerde residuen. Het histogram vertoonde een klokvormige verdeling, wat wijst op een normale verdeling van residuen. In de P-P plot lagen de residuen dicht tegen de diagonale lijn aan, wat ook wijst op een normale verdeling.

De **homoscedasticiteit** werd geëvalueerd via scatterplots van gestandaardiseerde residuen voor elk pad van het model. De residuen waren redelijk gelijkmatig verspreid rond de nullijn en vertoonden een willekeurig patroon, wat wijst op een acceptabele mate van homoscedasticiteit.

Wat betreft **multicollineariteit** lagen de Tolerance-waarden ($>.10$) en VIF-waarden (< 5) binnen de acceptabele grenzen. Dit wijst erop dat er geen sprake was van multicollineariteit tussen traumatische jeugdervaringen en opvoedstress. De predictoren zijn dus statistisch onafhankelijk genoeg om samen in een regressiemodel te worden opgenomen.

Tot slot werd gecontroleerd op **outliers** via gestandaardiseerde residuen en Cook's Distance. Er werden twee mogelijke outliers opgemerkt. Aangezien het slechts om twee deelnemers ging en er geen indicaties waren voor systematische verstoringen van de resultaten, zijn deze casussen meegenomen in de verdere analyse.

Beschrijvende statistieken

In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven van de drie hoofdvariabelen die centraal staan in dit onderzoek. De gemiddelde score op traumatische jeugdervaringen, gemeten met de ACE-vragenlijst was $M = 2.66$ ($SD = 2.42$), wat aangeeft dat ouders gemiddeld twee tot drie traumatische jeugdervaringen rapporteerden. Opvoedstress gemeten met de NOSI-K, liet een gemiddelde score zien van $M = 54.2$ ($SD = 26.06$), met aanzienlijke variatie binnen de steekproef. De gemiddelde score op gehechtheid, gemeten met de Security Scale, was $M = 4.02$ ($SD = 0.52$), wat erop wijst dat ouders de gehechtheid van hun kind overwegend positief beoordelen. De scoreverdelingen laten zien dat er op alle drie de variabelen sprake is van voldoende spreiding, wat belangrijk is om mogelijke verbanden statistisch betrouwbaar te toetsen.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken van de Hoofdvariabelen

Variabele	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max
Traumatische jeugdervaringen	171	2.66	2.42	.00	9.00
Opvoedstress	168	54.52	26.06	25.00	133.00
Gehechtheid	169	4.02	0.52	2.27	5.00

Noot. *M* = gemiddelde; *SD* = standaarddeviatie; *Min* = minimaal; *Max* = maximaal.

Correlatieanalyses

In Tabel 2 is de correlatiematrix weergegeven van de drie hoofdvariabelen. Er werd geen significant verband gevonden tussen traumatische jeugdervaringen en de gehechtheid van het kind ($r = -.04$, $p = .58$). Ook tussen traumatische jeugdervaringen (ACEs) en opvoedstress werd geen significant verband gevonden ($r = .05$, $p = .54$). Wel werd een significant negatieve correlatie gevonden tussen opvoedstress en gehechtheid ($r = -.57$, $p < .001$).

Doordat traumatische jeugdervaringen geen significant direct verband hebben met gehechtheid kan er eigenlijk geen mediatieanalyse worden uitgevoerd. Voor verkennende doeleinden is er alsnog voor gekozen om de volledige mediatieanalyse uit te voeren. Het doel hiervan is om na te gaan of de mediërende variabele (opvoedstress) mogelijk een belangrijke rol speelt, ook als er geen directe correlatie is. Dit kan helpen om de onderliggende processen beter te begrijpen. Bovendien stellen Zhao et al. (2010) dat een significant direct effect geen vereiste is om mediatie aan te tonen. Het directe effect bestaat uit zowel het indirecte als het partiële effect. Wanneer deze effecten twee tegengestelde richtingen hebben kunnen ze elkaar opheffen, waardoor het directe effect niet zichtbaar wordt, terwijl er wel sprake kan zijn van mediatie.

Tabel 2

Correlatiematrix van de Hoofdvariabelen

Variabele	1	2	3
1. ACEs (ACEtot)	-		
2. Opvoedstress (NOSI-K)	.05	-	
3. Gehechtheid (Security Scale)	-.04	-.57***	-

Noot. *** $p < .001$

Controle voor achtergrondvariabelen

Om te bepalen of achtergrondvariabelen als covariaten moesten worden opgenomen in de mediatieanalyse, zijn geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en migratieachtergrond afzonderlijk getoetst op hun relatie met de drie hoofdvariabelen (traumatische jeugdervaringen, opvoedstress, gehechtheid). Hiervoor zijn independent t-tests (voor binaire variabelen zoals geslacht) en one-way ANOVAs (leeftijd, opleidingsniveau, migratieachtergrond) uitgevoerd.

Uit de independent t-tests bleek dat geslacht significant samenhangt met het aantal gerapporteerde traumatische jeugdervaringen (ACEs), $t(169) = -2.43$, $p = .02$. Vrouwen rapporteerden gemiddeld meer ACEs ($M = 2.90$, $SD = 2.49$) dan mannen ($M = 1.98$, $SD = 2.05$). Cohen's $d = -.39$ wijst op een klein tot matig effect.

Voor opleidingsniveau werd met een one-way *ANOVA* een significante relatie met ACEs gevonden, $F(4,166) = 7.00, p < .001, \eta^2 = .14$. Post-hoc analyses met Tukey's HSD toonden aan dat deelnemers met een lager opleidingsniveau meer ACEs rapporteerden dan deelnemers met een hbo- of universitaire opleiding.

Leeftijd en migratieachtergrond bleken daarentegen niet significant samen te hangen met een van de hoofdvariabelen ($p > .05$) en zijn daarom niet verder opgenomen als covariaten.

Hoewel geslacht en opleidingsniveau wel significant samenhangen met traumatische jeugdervaringen, waren zij niet gerelateerd aan opvoedstress of gehechtheid. Daarom zijn ook deze variabelen uiteindelijk niet als covariaten opgenomen in de mediatieanalyse.

Mediatieanalyse

Om te onderzoeken in hoeverre opvoedstress de relatie medieert tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind, werd een mediatieanalyse uitgevoerd in SPSS met behulp van het PROCESS-model van Hayes (versie 4.2).

Pad a onderzocht het verband tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en opvoedstress. De regressieanalyse toonde aan dat dit effect niet significant was ($b = 0.53, SE = 0.86, p = 0.54, CI [-1.168, 2.234]$). Dit betekent dat ouders met meer traumatische jeugdervaringen in dit onderzoek niet significant meer opvoedstress rapporteerden.

Pad b onderzocht het effect van opvoedstress op de gehechtheid van het kind, gecontroleerd voor traumatische jeugdervaringen. Dit effect was significant ($b = -0.01, SE = 0.001, p < .001, CI [-0.014, -0.009]$), wat aangeeft dat hogere opvoedstress samenhangt met een lagere gehechtheid van het kind.

Pad c representeert het totale effect van traumatische jeugdervaringen op gehechtheid, zonder dat opvoedstress is meegenomen in het model. Dit effect was niet significant ($b = -0.01, SE = 0.02, p = 0.58, CI [-0.043, 0.024]$).

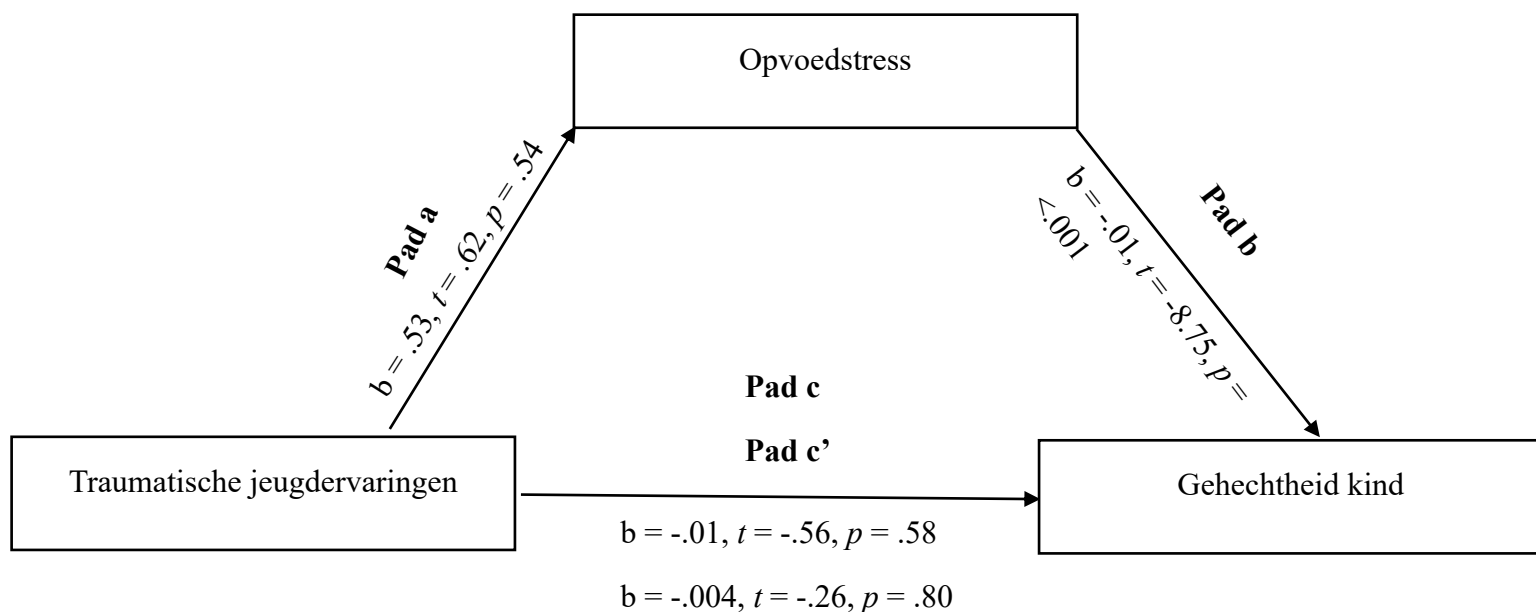
Pad c', het directe effect van traumatische jeugdervaringen op gehechtheid wanneer opvoedstress wordt meegenomen, was ook niet significant ($b = -0.004, SE = 0.01, p = 0.80, CI [-0.031, 0.024]$).

Het **indirecte effect (a x b)**, dat de mate van mediatie representeert, werd geschat op $b = -0.006$ met een bootstrapped 95% betrouwbaarheidsinterval van $[-0.026, 0.012]$. Omdat dit interval nul bevat, werd er geen significant indirect effect gevonden. Dit betekent dat er geen

bewijs is voor mediatie van opvoedstress in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind.

Figuur 2

Mediatie model van de Relatie Tussen Traumatische Jeugdervaringen, Opvoedstress en Gehechtheid

Discussie

In deze studie is onderzoek gedaan naar de mediërende rol van opvoedstress in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind. Onderzocht wordt of, en op welke wijze, opvoedstress de invloed van traumatische jeugdervaringen van ouders op de gehechtheid van hun kind verklaart.

Uit het eerste resultaat van deze studie bleek geen significant verband tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind. Hiermee wordt de eerste hypothese verworpen. Dit resultaat is echter niet in lijn met eerder onderzoek, waaruit blijkt dat moeders die traumatische jeugdervaringen hebben meegemaakt een minder veilige gehechtheid van hun kind rapporteren (Kwako et al., 2010; Pasalich et al., 2016; Sirparanta et al., 2024). Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een significant verband in de huidige studie is dat het effect van traumatische jeugdervaringen op de gehechtheid van het kind indirect verloopt, via de negatieve gevolgen die deze ervaringen met zich meebrengen (Alto et al., 2020; Madigan et al., 2015). Madigan et al. (2015) toonden namelijk aan dat het

meemaken van traumatische jeugdervaringen een indirect effect kan hebben op de gehechtheid van het kind. Dit indirecte effect loopt via de depressieve symptomen van de moeder die ervoor zorgen dat zij bijvoorbeeld minder responsief of sensitief reageert op haar kind. Mogelijk zijn de negatieve gevolgen van de meegemaakte traumatische jeugdervaringen (zoals depressieve klachten) van invloed op de gehechtheid van het kind. Een andere verklaring is dat de huidige studie is uitgevoerd in een klinische steekproef waarin sprake is van kindermishandeling, en waarin ouders met hoge scores op ACE-vragenlijsten mogelijk blijvende traumaklachten ervaren. Deze negatieve gevolgen van traumatische jeugdervaringen, zoals trauma of depressie kunnen er mogelijk voor zorgen dat ouders minder sensitief en responsief zijn naar hun kind en hun signalen niet goed opmerken (Galbally et al., 2022). Dit kan ertoe leiden dat ouders bij het invullen van de Security Scale geen accurate schatting kunnen maken van de gehechtheid van hun kind. De Security Scale is in eerdere studies als betrouwbaar en valide vastgesteld, maar deze onderzoeken betroffen een algemene populatie. In de huidige studie gaat het echter om een klinische groep van ouders, waarbij sprake is van huiselijk geweld en verhoogde ACE-scores (Brumariu et al., 2018; Marci et al., 2017). Dit kan de waarneming van interacties tussen ouder en kind, die typisch zijn voor hechtingsrelaties mogelijk vertekenen.

Tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en opvoedstress werd ook geen significante relatie gevonden. De hypothese dat ouders met meer traumatische jeugdervaringen hogere niveaus van opvoedstress ervaren, werd niet bevestigd. Dit resultaat is tegenstrijdig met uitkomsten uit eerdere studies die wijzen op een dosis-responsrelatie tussen traumatische jeugdervaringen en opvoedstress (Lange et al., 2018; Moe et al., 2018; Steele et al., 2016). Lange et al. (2018) deden onderzoek naar de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en hun opvoedstress en opvoedgedrag. Er werd een dosis-responsrelatie gevonden tussen het aantal traumatische jeugdervaringen (ACEs) van ouders en hun gerapporteerde opvoedstress. Hoe meer traumatische jeugdervaringen, hoe hoger het huidige niveau van opvoedstress. Uit de bekende ‘ACE-studie’ van Felitti et al. (1998) blijkt dat personen die 4 of meer traumatische jeugdervaringen (ACEs) rapporteren hier meer negatieve gevolgen aan overhouden, zowel fysiek als mentaal. In de huidige studie is de ACE-vragenlijst gebruikt, maar is er geen cut-off waarde gehanteerd om onderscheid te maken tussen veel of weinig ACEs. Dit kan invloed hebben gehad op het ontbreken van een duidelijk verband tussen traumatische jeugdervaringen en opvoedstress. Doordat er geen cut-off waarde is gehanteerd, kon ook niet worden onderzocht of meer ervaringen leiden tot sterkere effecten (dosis-responsrelatie). Een andere verklaring kan zijn dat in de huidige studie geen

onderscheid is gemaakt naar geslacht van de respondent. Uit de studie van Haahr-Pedersen et al. (2020) blijkt dat voor zowel mannen als vrouwen traumatische jeugdervaringen verband houden met slechtere mentale, emotionele en sociale uitkomsten in het volwassen leven. Maar, er werd wel een verschil gevonden in de ACE-profielen van mannen en vrouwen. Vrouwen rapporteerden vaker meer, en complexere traumatische ervaringen en meer problemen op sociaal en emotioneel gebied. In de huidige studie zijn zowel mannen als vrouwen meegenomen, maar er is geen onderscheid gemaakt tussen de twee groepen. Hierdoor zijn mogelijke verschillen gebonden aan geslacht onopgemerkt gebleven, wat kan hebben bijgedragen aan het ontbreken van een significant verband.

De enige significante relatie in deze studie betreft de relatie tussen opvoedstress van ouders en de gehechtheid van hun kind. Hiermee wordt de hypothese bevestigd dat ouders die meer opvoedstress ervaren, vaker een kind met een onveilige gehechtheid hebben. Ouders die meer opvoedstress rapporteerden, beoordeelden de gehechtheid van hun kind als lager. Dit resultaat sluit aan bij bestaande literatuur, zoals de studie van Tasel-Gunal en Arikan (2024) waar ook een negatief verband werd gevonden tussen opvoedstress en de gehechtheid van het kind. Opvoedstress kan mogelijk leiden tot een lagere sensitiviteit en minder emotionele beschikbaarheid, wat de hechting negatief beïnvloedt. Dat deze bevindingen consistent blijken over verschillende culturen wijst erop dat opvoedstress een mogelijke voorspeller is van problemen in de hechtingsrelatie van het kind met de ouder, ook in niet-Westerse contexten.

Uit het laatste resultaat van deze studie blijkt dat er geen sprake is van een mediatie-effect van opvoedstress op de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van hun kind. Daarmee wordt de vierde en laatste hypothese verworpen. Uit de andere resultaten van deze studie blijkt dat traumatische jeugdervaringen van ouders geen verband toonden met opvoedstress, noch met de gehechtheid van het kind. Zoals uit eerdere resultaten bleek dat er tussen de andere variabelen bijna geen significante relaties waren gevonden was het ook niet te verwachten dat opvoedstress een significant verklarend effect zou hebben. Hoewel opvoedstress van ouders gerelateerd was aan de gehechtheid van het kind, blijkt het geen verklarende variabele in de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van de ouder en de gehechtheid van het kind. Bekend is dat traumatische jeugdervaringen langdurige gevolgen hebben, alleen loopt het niet via de opvoedstress van ouders (Felitti et al., 1998). Het is mogelijk dat de relatie via een andere mediator loopt, zoals de mentale gezondheid van de ouder. Een andere verklaring is dat opvoedstress slechts één aspect is van een breder netwerk aan risicofactoren, en dat een enkelvoudige mediatie-analyse onvoldoende is om deze relatie te verklaren.

Sterktes en beperkingen

De studie maakt gebruik van een relatief grote en diverse klinische steekproef ($N = 177$), met deelnemers uit verschillende regio's in Nederland. De steekproef bestaat uit zowel moeders als vaders, wat bijdraagt aan de generaliseerbaarheid van de resultaten, aangezien veel onderzoek op dit gebied gericht is op moeders. Ook was er sprake van culturele diversiteit, ongeveer 17% van de participanten had een niet-Nederlandse achtergrond, met ouders afkomstig uit onder andere Marokko, Turkije en Suriname. Verder verhoogde het gebruik van bootstrapping door middel van PROCESS de betrouwbaarheid van de mediatieanalyse, ook wanneer niet aan de assumpties werd voldaan.

Verder heeft deze studie ook een aantal beperkingen die nader toegelicht zullen worden, met implicaties voor toekomstig onderzoek. Ten eerste had deze studie een cross-sectioneel onderzoeksdesign. Doordat de variabelen op één moment zijn gemeten, kunnen geen causale worden gesteld. Hierdoor is geen inzicht mogelijk in hoe relaties zich over de tijd ontwikkelen. Een longitudinale onderzoeksopzet wordt aanbevolen om de ontwikkeling van deze processen over tijd beter te kunnen begrijpen. Ten tweede is er voor het meten van de gehechtheid van het kind gebruik gemaakt van de Security Scale, dit is een vragenlijst die ingevuld wordt vanuit het perspectief van de ouder. Zoals eerder besproken, kunnen ouders mogelijk geen accurate schatting maken van de gehechtheid van hun kind. Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om gebruik te maken van zowel vragenlijsten als observatiemiddelen om verschillen tussen beide methodes vast te stellen. Ten derde is er gebruik gemaakt van zelfrapportage, alle drie de vragenlijsten zijn door de ouder ingevuld, dit kan leiden tot bias of sociaal wenselijke antwoorden, vooral wanneer ouders zich al in een kwetsbare situatie bevinden. De vierde beperking van deze studie is dat alleen de totaalscore van de ACE-vragenlijst is meegenomen, er is geen cut-offwaarde gehanteerd. Hoewel in deze studie traumatische jeugdervaringen geen significant effect hadden op de andere variabelen, gaf 31.1% van de ouders aan vier of meer traumatische jeugdervaringen te hebben meegemaakt. Dit hoge aantal ouders met meerdere traumatische jeugdervaringen laat zien dat dit een belangrijke factor blijft om rekening mee te houden, gezien de mogelijke negatieve gevolgen op het latere leven. Voor toekomstig onderzoek wordt aangeraden om een cut-offwaarde te hanteren, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen veel (vier of meer) of weinig traumatische jeugdervaringen. Ten slotte is er ook geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen in ACE-scores, terwijl uit eerder onderzoek is gebleken dat er wel een verschil is in de ACE-profielen van mannen en vrouwen. Voor toekomstig onderzoek wordt

aanbevolen om geslacht als covariaat mee te nemen in de analyses, om zo te achterhalen of het invloed heeft op het gevonden effect.

Klinische implicaties

De bevindingen van deze studie hebben belangrijke implicaties voor de ondersteuning van ouders binnen de jeugdhulpverlening waarin sprake is van kindermishandeling. De gevonden negatieve relatie tussen opvoedstress van ouders en de gehechtheid van het kind benadrukt het belang van interventies die gericht zijn op het verlagen van opvoedstress bij ouders. Ouders met opvoedstress kunnen mogelijk baat hebben bij stressverlagende interventies zoals Mindfulness- Based Parenting. Dergelijke interventies verminderen opvoedstress en verbeteren het psychologisch welzijn van kinderen, onder meer door ouderlijke sensitiviteit te verhogen (Burgdorf et al., 2019). Ook het evidence-based opvoedondersteuningsprogramma Triple P blijkt effectief. Het verlaagt opvoedstress en versterkt de ouderlijke self-efficacy (Gagné et al., 2023). Positieve opvoedpraktijken en zelfregulatie staan hierbij centraal. Hoewel in deze studie geen directe relatie werd gevonden tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en opvoedstress of gehechtheid, betekent dit niet dat deze ervaringen irrelevant zijn. Het wordt aangeraden om de traumatische jeugdervaringen goed in kaart te brengen in de hulpverlening, met name de hoeveelheid traumatische ervaringen en of de ouder hier tot de dag van vandaag psychologische gevolgen aan heeft overgehouden. Behandeling van ouders kan zich in eerste instantie richten op integratie van traumagerichte zorg zoals EMDR of traumasensitieve opvoedondersteuning. Aangezien opvoedstress in dit onderzoek geen mediërende rol speelde, is het belangrijk dat hulpverleners niet automatisch aannemen dat het verminderen van opvoedstress voldoende is om de negatieve invloed van traumatische jeugdervaringen op de gehechtheid van hun kind te beperken. Hulpverleners zouden een breder diagnostisch beeld moeten creëren waarin ook aandacht is voor mentale gezondheid, traumaverwerking van de ouder en andere psychosociale factoren.

Conclusie

Samenvattend bieden de resultaten van deze studie geen ondersteuning voor het veronderstelde mediatiemodel. Er is geen mediatie-effect gevonden van opvoedstress op de relatie tussen traumatische jeugdervaringen van ouders en de gehechtheid van het kind. Deze bevindingen suggereren dat traumatische jeugdervaringen van ouders mogelijk wel een effect hebben op de hechtingsrelatie, maar dat dit via de gevolgen van het meemaken van

traumatische jeugdervaringen loopt. Ook werd er geen effect gevonden van traumatische jeugdervaringen op opvoedstress of gehechtheid van het kind. Wel werd een significant negatief verband gevonden tussen opvoedstress en gehechtheid van het kind. De bevindingen benadrukken dat het verklaren van hechtingsproblematiek binnen gezinnen waar kindermishandeling speelt complex is, en vereist een bredere benadering dan enkel opvoedstress als verklarende variabele. Aanbevolen wordt om in toekomstig onderzoek bredere psychologische en sociale contexten verder te verkennen.

Referentielijst

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Alto, M. E., Warmingham, J. M., Handley, E. D., Rogosch, F., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2020). Developmental pathways from maternal history of childhood maltreatment and maternal depression to toddler attachment and early childhood behavioral outcomes. *Attachment & Human Development*, 23(3), 328–349.
<https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1734642>
- Bailey, H. N., Tarabulsky, G. M., Moran, G., Pederson, D. R., & Bento, S. (2017). New insight on intergenerational attachment from a relationship-based analysis. *Development And Psychopathology*, 29(2), 433–448. <https://doi.org/10.1017/s0954579417000098>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment* (Vol.1). Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent–child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Brumariu, L. E., Madigan, S., Giuseppone, K. R., Abtahi, M. M., & Kerns, K. A. (2018). The Security Scale as a measure of attachment: Meta-analytic evidence of validity. *Attachment & Human Development*, 20(6), 600–625.
<https://doi.org/10.1080/14616734.2018.1433217>
- Burgdorf, V., Szabó, M., & Abbott, M. J. (2019). The effect of mindfulness interventions for parents on parenting stress and youth psychological outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 10.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01336>

- Chang, X., Jiang, X., Mkandarwire, T., & Shen, M. (2019). Associations between adverse childhood experiences and health outcomes in adults aged 18–59 years. *PLoS ONE*, 14(2), e0211850. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0211850>
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245–258. [https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8)
- Gagné, M., Brunson, L., Piché, G., Drapeau, S., Paradis, H., & Terrault, Z. (2023). Effectiveness of the Triple P Program on parental stress and self-efficacy in the context of a community roll-out. *Journal of Child and Family Studies*, 32(10), 3090–3105. <https://doi.org/10.1007/s10826-023-02663-4>
- Galbally, M., Watson, S. J., Van IJzendoorn, M. H., Tharner, A., Luijk, M., & Lewis, A. J. (2022). Maternal trauma but not perinatal depression predicts infant-parent attachment. *Archives Of Women's Mental Health*, 25(1), 215–225. <https://doi.org/10.1007/s00737-021-01192-7>
- Haahr-Pedersen, I., Perera, C., Hyland, P., Vallières, F., Murphy, D., Hansen, M., Spitz, P., Hansen, P., & Cloitre, M. (2020). Females have more complex patterns of childhood adversity: Implications for mental, social, and emotional outcomes in adulthood. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1). 1708618 <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1708618>
- Kelly-Irving, M., Lepage, B., Dedieu, D., Bartley, M., Blane, D., Grosclaude, P., Lang, T., & Delpierre, C. (2013). Adverse childhood experiences and premature all-cause mortality. *European Journal of Epidemiology*, 28(9), 721–734. <https://doi.org/10.1007/s10654-013-9832-9>

- Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., Aguilar-Gaxiola, S., Alhamzawi, A. O., Alonso, J., Angermeyer, M., Benjet, C., Bromet, E., Chatterji, S., De Girolamo, G., Demyttenaere, K., Fayyad, J., Florescu, S., Gal, G., Gureje, O., . . . Williams, D. R. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *The British Journal of Psychiatry*, 197(5), 378–385. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.080499>
- Kwako, L. E., Noll, J. G., Putnam, F. W., & Trickett, P. K. (2010). Childhood sexual abuse and attachment: An intergenerational perspective. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 15(3), 407–422. <https://doi.org/10.1177/1359104510367590>
- Lange, B. C. L., Callinan, L. S., & Smith, M. V. (2018). Adverse childhood experiences and their relation to parenting stress and parenting practices. *Community Mental Health Journal*, 55(4), 651–662. <https://doi.org/10.1007/s10597-018-0331-z>
- Louie, A. D., Cromer, L. D., & Berry, J. O. (2017). Assessing parenting stress. *The Family Journal*, 25(4), 359–367. <https://doi.org/10.1177/1066480717731347>
- Madigan, S., Wade, M., Plamondon, A., & Jenkins, J. (2015). Maternal abuse history, postpartum depression, and parenting: Links with preschoolers' internalizing problems. *Infant Mental Health Journal*, 36(2), 146–155. <https://doi.org/10.1002/imhj.21496>
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying dis-organized/disoriented infants during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years* (pp. 121–160). The University of Chicago Press.
- Marci, T., Lionetti, F., Moscardino, U., Pastore, M., Calvo, V., & Altoé, G. (2017). Measuring attachment security via the Security Scale: Latent structure, invariance across mothers

- and fathers and convergent validity. *European Journal Of Developmental Psychology*, 15(4), 481–492. <https://doi.org/10.1080/17405629.2017.1317632>
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205–220. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.53.2.205>
- Moe, V., Von Soest, T., Fredriksen, E., Olafsen, K. S., & Smith, L. (2018). The multiple determinants of maternal parenting stress 12 months after birth: The contribution of antenatal attachment style, adverse childhood experiences, and infant temperament. *Frontiers in Psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01987>
- Narayan, A. J., Lieberman, A. F., & Masten, A. S. (2021). Intergenerational transmission and prevention of adverse childhood experiences (ACEs). *Clinical Psychology Review*, 85, 101997. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.101997>
- Pasalich, D. S., Cyr, M., Zheng, Y., McMahon, R. J., & Spieker, S. J. (2016). Child abuse history in teen mothers and parent–child risk processes for offspring externalizing problems. *Child Abuse & Neglect*, 56, 89–98. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.011>
- Pereira, J., Vickers, K., Atkinson, L., Gonzalez, A., Wekerle, C., & Levitan, R. (2012). Parenting stress mediates between maternal maltreatment history and maternal sensitivity in a community sample. *Child Abuse & Neglect*, 36(5), 433–437. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2012.01.006>
- Ranson, K. E., & Urichuk, L. J. (2008). The effect of parent–child attachment relationships on child biopsychosocial outcomes: a review. *Early Child Development and Care*, 178(2), 129–152. <https://doi.org/10.1080/03004430600685282>

- Reisz, S., Aviles, A. I., & Adkins, T. (2023). Foster parents' history of adverse childhood experiences, adult attachment, and parenting stress. *Children and Youth Services Review, 150*, 107005. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107005>
- Rijksoverheid. (z.d.). *Kindermishandeling*. Geraadpleegd op 18 juni 2025, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/themas/kindermishandeling>.
- Savage, L., Tarabulsy, G. M., Pearson, J., Collin-Vézina, D., & Gagné, L. (2019). Maternal history of childhood maltreatment and later parenting behavior: A meta-analysis. *Development and Psychopathology, 31*(1), 9–21. <https://doi.org/10.1017/s0954579418001542>
- Shonkoff, J. P., Garner, A. S., Siegel, B. S., Dobbins, M. I., Earls, M. F., McGuinn, L., Pascoe, J., & Wood, D. L. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics, 129*(1), e232–e246. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-2663>
- Sirparanta, A. E., Touati, C. D., Cyr, C., & Miljkovitch, R. (2024). Parental history of childhood maltreatment and offspring attachment insecurity and disorganization: Two meta-analyses. *Trauma Violence & Abuse*. <https://doi.org/10.1177/15248380241282995>
- Steele, H., Bate, J., Steele, M., Dube, S. R., Danskin, K., Knafo, H., Nikitiades, A., Bonuck, K., Meissner, P., & Murphy, A. (2016). Adverse childhood experiences, poverty, and parenting stress. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement, 48*(1), 32–38. <https://doi.org/10.1037/cbs0000034>
- Tasel-Gunal, Z., & Arikan, G. (2024). How do emotional availability, attachment, and parenting stress relate to attachment security? Findings from Turkish mother-toddler dyads. *Journal Of Child and Family Studies, 33*(7), 2310–2323. <https://doi.org/10.1007/s10826-024-02783-5>

Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC), & Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2024). *Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2024 (PHGSG 2024)*.

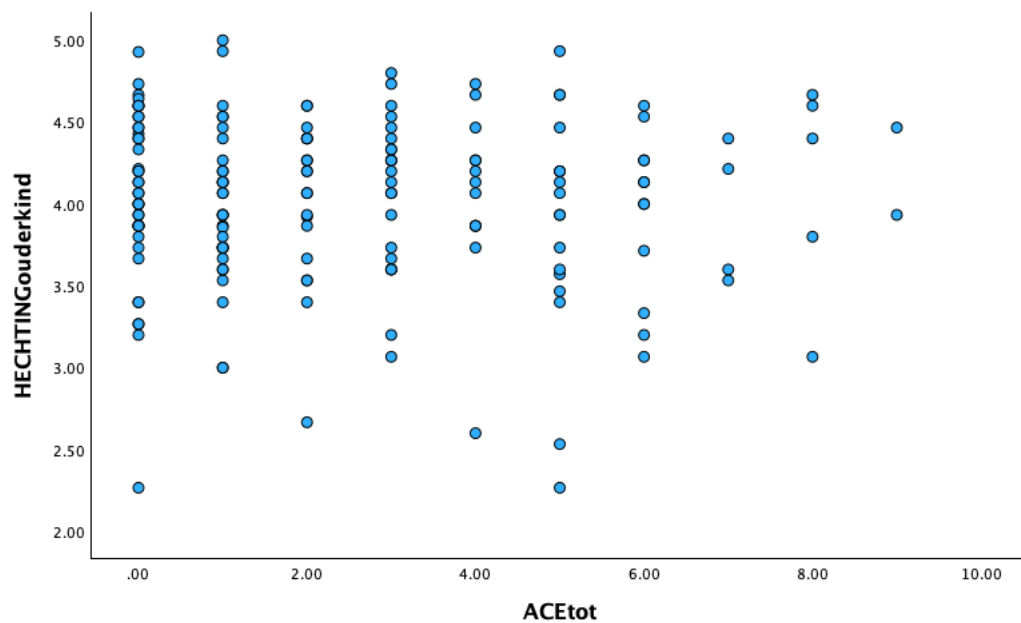
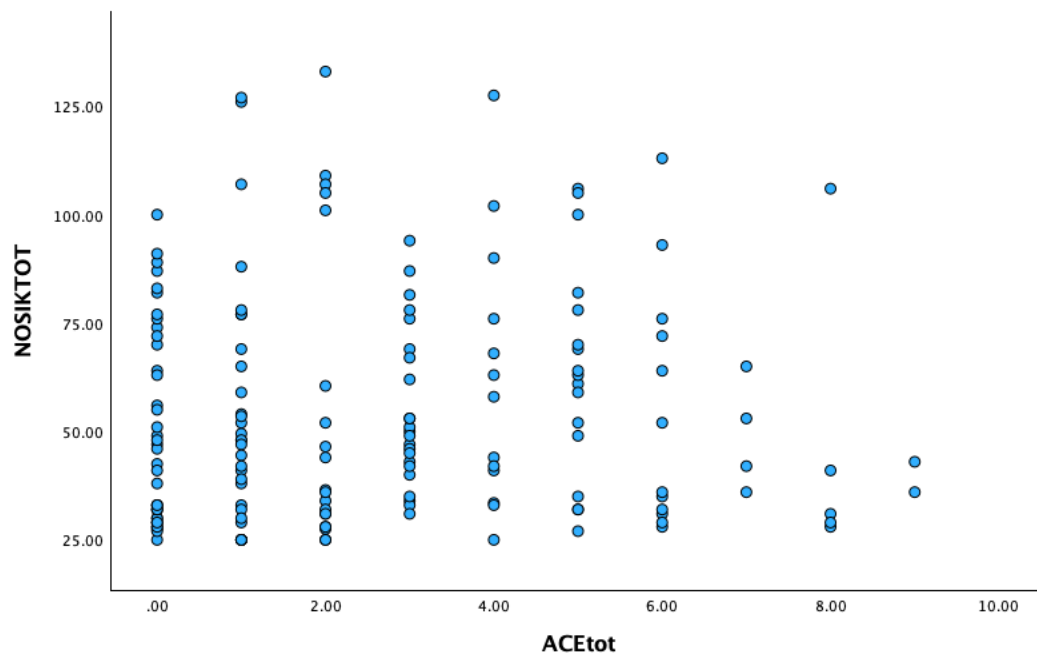
<http://hdl.handle.net/20.500.12832/3412>

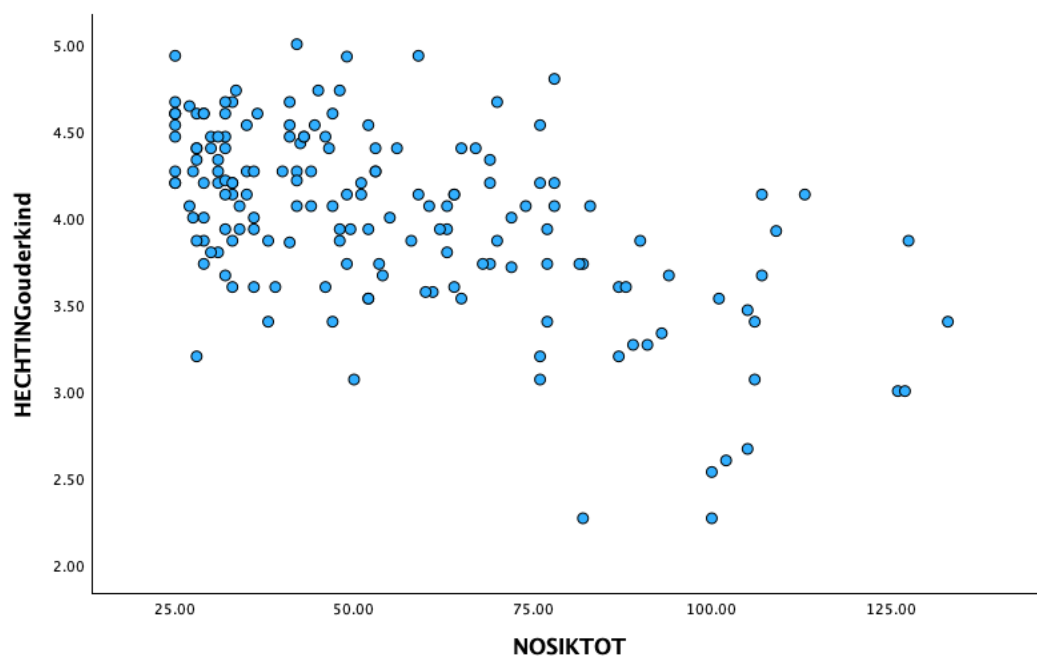
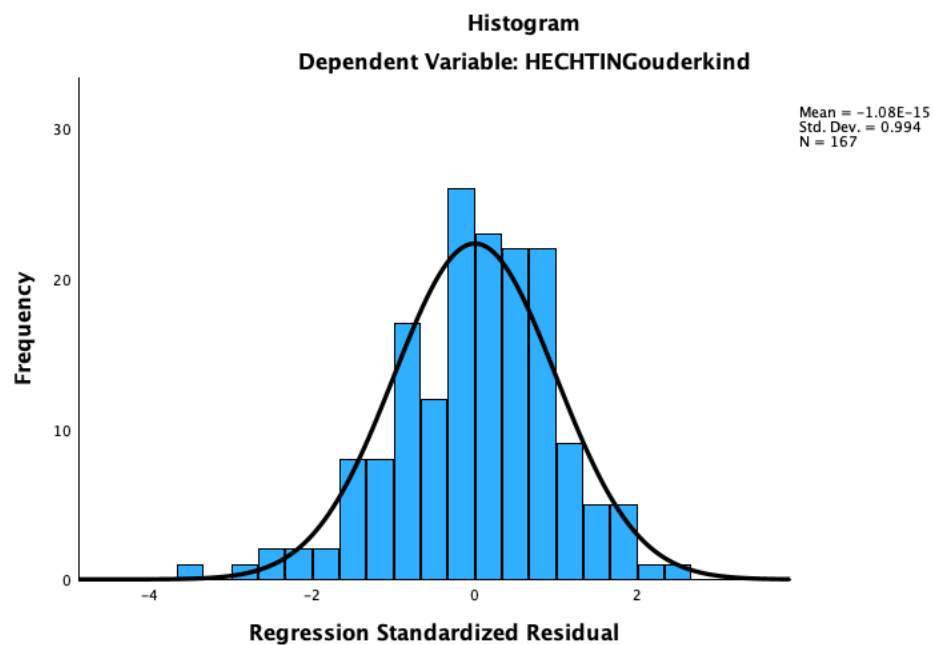
Zhang, L., Mersky, J. P., Gruber, A. M. H., & Kim, J. (2022). Intergenerational transmission of parental adverse childhood experiences and children's outcomes: A scoping review. *Trauma, Violence & Abuse*, 24(5), 3251–3264.

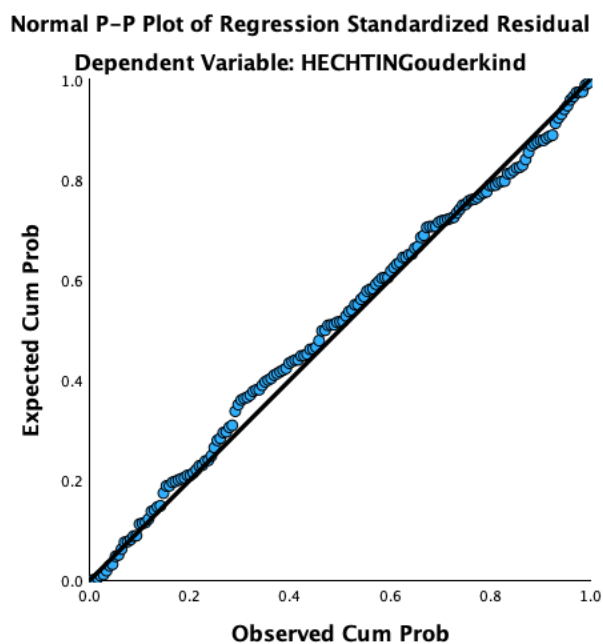
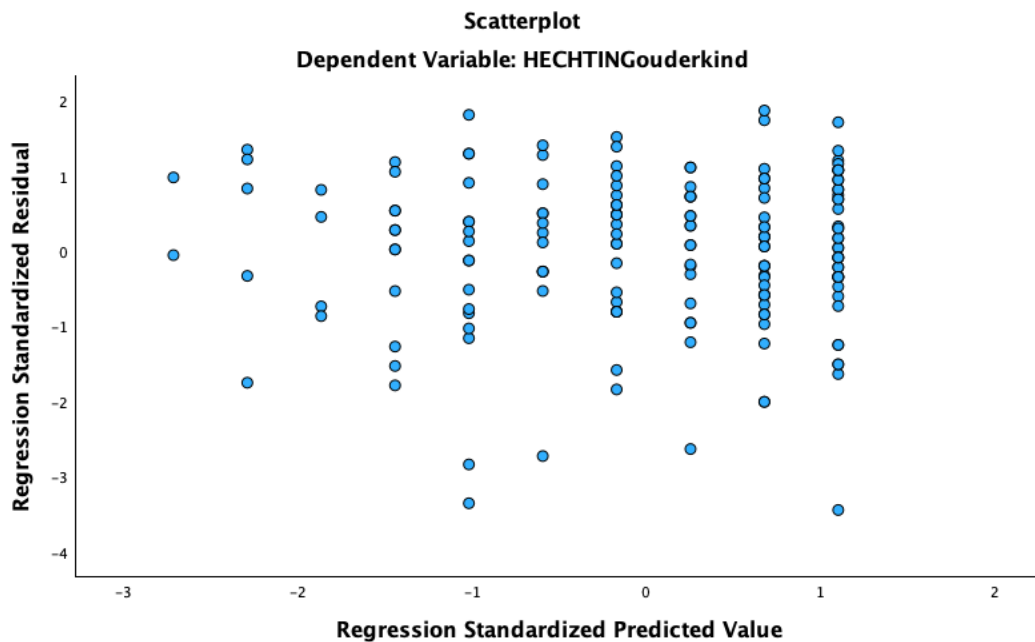
<https://doi.org/10.1177/15248380221126186>

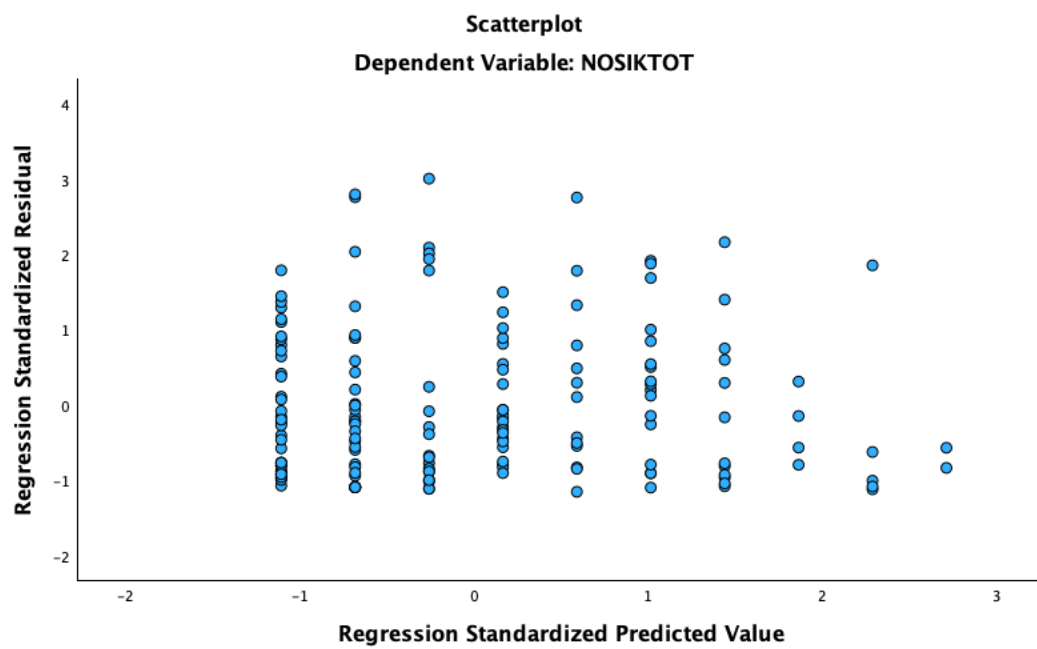
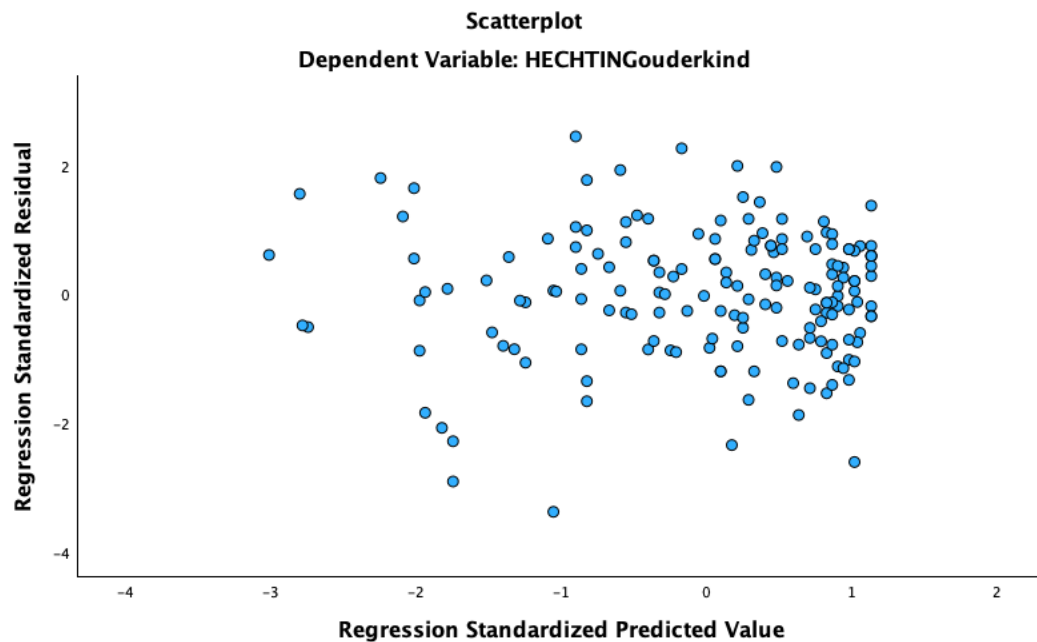
Zhao, X., Lynch, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and truths about mediation analysis. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 197–206.

<https://doi.org/10.1086/651257>

Bijlage A: Assumptiecontroles**Figuur 1***Scatterplot lineariteit X en Y***Figuur 2***Scatterplot lineariteit X en M*

Figuur 3*Scatterplot lineariteit M en Y***Figuur 4***Histogram voor normaliteit*

Figuur 5*P-P plot voor normaliteit***Figuur 6***Homoscedasticiteit X en Y*

Figuur 7*Homoscedasticiteit X en M***Figuur 8***Homoscedasticiteit M en Y*

Bijlage B: Plagiaat verklaring

Met ondertekening van deze overeenkomst verklaar ik **Ana Nicol Micic** student Pedagogische Wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, dat ik bij het schrijven van mijn scriptie over het onderwerp **Geweld in gezinnen** geen plagiaat heb gepleegd en dat de scriptie het resultaat is van mijn eigen werk en verwoord is in mijn eigen woorden, behoudens citaten. Daar waar mijn scriptie gebaseerd is op informatie dan wel ideeën van een ander zal ik die ander recht doen door naar diens geraadpleegde werk te verwijzen. Tevens verklaar ik dat ik te allen tijde verantwoordelijk blijf voor het bovenstaande.*

Datum, plaats: 5 Juli 2025, Goes

Handtekening: